

у хворих на гепатит С, лікування яких ускладнилось за рахунок тиреоїдної патології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабаченко И.В. Рекомбинантный ИЛ-2 — Ронколейкин — в терапии инфекционных заболеваний у детей / И.В. Бабаченко, Т.К. Стебунова, И.В. Ульянова // АДАИР. — 2005. — Vol. 6 (Suppl. 1). — P. 233.
2. Возианова Ж.И. Вирусные гепатиты в структуре хронической патологии печени // Сучасні інфекції. — 2007. — № 4. — С. 4–9.
3. Громашевська Л.Л. Рівень цитокінів ФНП- α , ІЛ-1 β , ІЛ-6 та нітратів і нітритів у плазмі крові хворих на вірусні гепатити та цироз печінки // Сучасна гастроентерологія. — 2001. — №1. — С. 66–68.
4. Журкин А.Т. Вирусные гепатиты: Уч. пособие / А.Т. Журкин. — СПб, 2004. — 62 с.
5. Игнатова Т.М., Апросина З.Г., Серов В.В. Внепеченочные проявления хронического гепатита С // Терапевт. архив. — 1998. — № 11. — С. 9–16.
6. Игнатова Т.М., Апросина З.Г., Серов В.В. Внепеченочные проявления хронической HCV-инфекции // Росс. мед. журнал. — 2001. — № 2. — С. 13–18.
7. Игнатова Т.М. Качество жизни больных на противовирусной терапии // Гепатол. форум. — 2006. — № 2. — С. 4–8.
8. Лопаткина Т.Н. Хронический гепатит С: внепеченочные проявления, особенности клинического течения, диагностика // Информ. бюл. “Вирусные гепатиты”. — 2000. — № 2. — С. 5–6.
9. Попович А.М. Интерлейкин-2: опыт клинического применения / А.М. Попович, В.Н. Егорова. — К., 2007. — 39 с.
10. Руководство Европейской ассоциации по изучению заболеваний печени: лечение инфекции вирусного гепатита С // Сучасна гастроентерологія. — Ч. 1. — 2011. — № 6. — С. 7–17; Ч. 2. — 2012. — № 1. — С. 7–18; Ч. 3. — 2012. — № 2. — С. 7–16.
11. Чабан Т.В. Взаємозв'язок процесів ПОЛ/АОС, системи цитокінів, клітинного імунітету у хворих на хронічний гепатит С та їх корекція: Автореф. дис. ... докт. мед. наук (14.01.13 — Інфекційні хвороби). — Одеса, 2008. — 36 с.
12. EASL. Clinical Practice Guidelines: Management of hepatitis C virus infection / A. Craxi // J. Hepatol. — 2011. — Vol. 55, № 2. (Epub. ahead of. print).
13. Fan X.G. Determination of serum cytokines in individuals with HCV-infection / X.G. Fan, W.E. Liu, C. Li // Zhonghua Shi Yan He Lin Chuushang Bing Du Xue Za Zhi. — 2001. — Vol. 14 (12). — P. 145–147.
14. Kinetics of serum cytokines reflect changes in the severity of chronic hepatitis C presenting minimal fibrosis / M.G. Neuman, J.P. Behamou, I.M. Malkiewicz et al. // J. Viral Hepat. — 2002. — Vol. 9. — P. 134–140.
15. Elevated levels of interleukin — 8 in serum are associated with hepatitis C virus infection and resistance to interferon therapy / S.J. Polyak, K.S. Khabar, M. Rezeig, O.R. Gretch // J. Virol. — 2001. — Vol. 75. — P. 6209–6211.

СОДЕРЖАНИЕ ПРОВОСПАЛИТЕЛЬНЫХ ЦИТОКИНОВ У БОЛЬНЫХ ГЕПАТИТОМ С С РАЗВИТИЕМ ЦИТОКИНИНДУЦИРОВАННЫХ ТИРЕОПАТИЙ

И.А.Боброва

У больных гепатитом С с развитием цитокининдуцированных тиреопатий изучено содержание провоспалительных цитокинов ІЛ-8 и TNF- α в динамике противо-

вирусной терапии. Установлены тенденции их изменений в зависимости от состояния щитовидной железы.

CONTENTS OF PROINFLAMMATORY CYTOKINES IN PATIENTS WITH HEPATITIS C WITH THE DEVELOPMENT OF CYTOKINE-INDUCED THYROPATHY

I.A. Bobrova

The amounts of proinflammatory cytokines ІЛ-8 and TNF- α were studied dynamically in the process of antiviral therapy in patients with cytokine-induced thyropathy on hepatitis C. The trends of their changes in depending condition of thyroid gland were found.

УДК 616.152.11:616.12-089

А.О. Остапенко, В.С. Якушев

ПОКАЗНИКИ КИСЛОТНО-ЛУЖНОГО СТАНУ КАРДИОХІРУРГІЧНИХ ХВОРИХ

ДЗ “Запорізька медична академія післядипломної освіти”, м. Запоріжжя, Кафедра лабораторної діагностики та загальної патології

Аорто-коронарне шунтування (АКШ) в умовах штучного кровообігу (ШК) призводить до цілого ряду змін в нервово-гуморальній регуляції та метаболізмі [6], які є основою системної запальної відповіді (СЗВ) та як наслідок розвитку синдрому поліорганної недостатності [7]. Зокрема, збільшується вміст лактату, малонового діальдегіду (МДА), зменшується вміст антитромбіну ІІІ, стимулюється фібриноліз, зростає викид в кров цитокінів, а також формується низька реактивність нейтрофілів [5, 8]. Проте, враховуючи ці дані, пов'язані з розвитком СЗВ при АКШ, механізм його є невиясненим [4]. Важливим в розумінні механізмів розвитку СЗВ при АКШ є кислотно-лужний стан (КЛС) [1, 3] та водно-мінеральний обмін [2, 3], особливо на найбільш ранніх стадіях після операції.

Метою дослідження було вивчення показників КЛС та концентрації K^+ , Na^+ , Ca^{2+} у хворих на ішемічну хворобу серця (ІХС) протягом 24 годин після проведення АКШ в умовах ШК.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Дослідження, проведене на 20 хворих ІХС 3–4 функціонального класу, післяінфарктним кардіосклерозом та недостатністю кровообігу І–ІІІ функційного класу по NYHA яким виконано АКШ.

Клінічна характеристика хворих подана в табл. 1.

Таблиця 1

Клінічна характеристика хворих

Характеристика	Кількість
Чоловіки	17 (84,2%)
Жінки	3 (15,8%)
Середній вік	56,5±5,8
Післяінфарктний кардіосклероз	6 (31,6%)
III функційний клас ІХС	13 (63,2%)
IV функційний клас ІХС	7 (36,8%)

Усім хворим виконана стандартна селективна коронарографія на апараті “Tompon” (Бельгія). Згідно даним коронарографії на фоні критичних стенозів дифузне ураження дистального русла коронарних артерій виявлене у 75% хворих.

Пацієнтам була проведена планова хірургічна ревааскуляризація міокарду з накладенням від 1 до 4 аорто- та маммарокоронарних шунтів. Об’єм хірургічного втручання визначався характером ураження судинного русла та станом резерву локальної та загальної скорочувальної функції лівого шлуночка.

Тривалість ШК склала 108±58 хв, тривалість зажиму на аорті 83±53 хв. Операції виконувались в умовах комбінованої анестезії та ІВЛ. Для проведення ШК використовували апарат “Stokert” (Німеччина), одноразові оксигенатори “Edwards vital” (США).

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В усіх хворих до АКШ, також через 2 год. після реперфузії та через 1 добу після операції досліджували активність МБ-фракції креатинфосфокінази (МБ-КФК), показники перекисного окислення ліпідів (ПОЛ), фракції гемоглобіну. Показники КЛС та обміну електролітів визначали в артеріальній та венозній крові за допомогою аналізатора AVL-800 (Данія) (табл. 2).

До початку операції показники КЛС та газового складу були близькі до нормальних. Аналізуючи показники через 2 год після реперфузії можна зробити висновок, що має місце субкомпенсований метаболічний ацидоз, достовірне зниження бікарбонатів (HCO_3^-), порівняно з відповідним показником крові до операції. Метаболічний ацидоз підсилювався лактатцедемією. Фракції гемоглобіну достовірно не від-

Таблиця 2

Показники кислотно-лужного стану на етапах лікування (M±m)

Показник	До операції	Через 2 год після реперфузії	Через 1 добу після АКШ
pH	7,363±0,294	7,314±0,002	7,427±0,297
pCO ₂ , мм рт. ст.	41,6±2,08	39,4±0,4	38,9±1,5
pO ₂ , мм рт. ст.	43,1±1,4	85,7±1,4	40,2±1,2
HCO ₃ ⁻ ммоль/л	23,5±0,7	19,5±0,3	21,0±0,5
ABE, ммоль/л	-4,0±0,16	-6,15±0,3	-1,8±0,1
Sat, %	64,9±1,8	93,8±2,4	71,2±1,2
FO ₂ Hb, %	58,7±2,3	92,3±2,1	76,6±3,0
Fmet Hb, %	0,72±0,01	1,21±0,02	0,8±0,03
FCO Hb, %	0,78±0,01	0,76±0,03	0,74±0,03
FHHb, %	27,8±0,6	18,8±1,0	26,1±1,0

Таблиця 3

Показники електролітів на етапах лікування (M±m)

Показник	Калій	Натрій	Кальцій іонований
	ммоль/л		
До операції	3,6±0,05	132,1±2,1	1,07±0,03
Через 2 год після реперфузії	6,2±0,8	136,3±1,3	0,7±0,02
Через 1 добу після аорто-коронарного шунтування	3,7±0,1	141,6±1,1	0,8±0,07

різнялись від вихідних відповідних показників. Показник pO_2 зростав в середньому на 36,6%. Насичення гемоглобіну киснем було на 21,3% вище, ніж до реперфузії. Зростали показники FO_2 Hb та Fmet Hb 36,6% та 59,1% відповідно. Через добу після операції спостерігали нормалізацію основних показників КЛС.

Дослідження показників ПОЛ через 2 год після реперфузії показало наростання вмісту МДА на 35% по відношенню до початкових показників та нормалізацію через 1 добу після АКШ.

При дослідженні катіонів та аніонів, важливо відмітити розвиток дефіциту іонованого кальцію, його концентрація в сироватці крові становить 65,4% від початкової концентрації (табл. 3).

Аналіз цієї частини результатів свідчить про те, що АКШ супроводжується гіперкаліємією та гіпокальціємією на фоні незначного росту вмісту натрію.

Підвищена концентрація калію в крові, по перше, вказує на його вихід з тканин як наслідок пошкодження клітинних структур. Це, в свою чергу, веде до посилення транспорту іонів водню внутрішньо-клітинно та розвитку внутрішньо-клітинного ацидозу. З іншого боку, гіперкаліємія може бути пов'язана із застосуванням в ході операції кустадіолу, який в своєму складі містить калій. Різко виникаючий дефіцит іонованого кальцію, можливо пов'язаний з наслідками ШК під час АКШ та призводить до відповідних порушень, пов'язаних з його роллю в регуляції обмінних та фізіологічних процесів. Ми вважаємо, що це є специфікою, так як той же кустадіол містить кальцій та не корегує його дефіцит.

Таким чином, АКШ в умовах штучного кровообігу в самий ранній післяопераційний період характеризується пошкодженням клітин міокарду в умовах активації процесів ПОЛ, зниженням газотранспортної ємкості еритроцитів в умовах анемії при збереженні початкової сатурації. Результатом цього є підвищений вихід калія з тканин до крові, що супроводжується внутрішньо-клітинним ацидозом. Усі ці патогенетичні порушення здійснюються на тлі виразної гіпокаліємії. Виявлені порушення можуть мати велике значення в розвитку системної запальної відповіді та як наслідок розвитку синдрому поліорганної недостатності при АКШ.

ВИСНОВКИ

1. АКШ в умовах штучного кровообігу протягом 24 г післяопераційного періоду супроводжу-

ється гіперферментемією МБ-КФК, тропоніну та міоглобіну.

2. Перша доба післяопераційного періоду після АКШ супроводжується зниженням pO_2 крові, підвищенням МДА та зниження концентрації гемоглобіну.

3. АКШ сприяє розвитку гіперкаліємії та гіпокальціємії.

Враховуючи вищезазначене, в подальших дослідженнях вважаємо за доцільне вивчення інших показників метаболізму, особливо на найбільш ранніх стадіях після операції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айан М. Анализ газов артериальной крови понятным языком / М. Айан, М. Хеннеси, Алан Дж. Джапп. — М.: Практич. медицина, 2009. — 537 с.
2. Водно-электролитный и кислотно-основной баланс. Краткое руководство / М.М. Горн, У.М. Хейц, П.Л. Свирниген. — СПб, 2000. — 32 с.
3. Горячковский А.М. Клиническая биохимия / А.М. Горячковский. — Одесса: Астропринт, 1998. — 570 с.
4. Дементьева И.И. Клинические аспекты состояния и регуляции кислотно-основного гомеостаза / И.И. Дементьева. — М., 2002.
5. Клиническая оценка результатов лабораторных исследований / Г.И. Назаренко, А.А. Кишкун. — М.: Медицина, 2005. — 544 с.
6. Сергеева Г.И. Биохимические аспекты цереброваскулярных нарушений при операциях коронарного шунтирования / Г.И. Сергеева, Л.Г. Князькова, Т.А. Могутова // Клин. лаб. диагностика. — 2005. — № 9. — С 64.
7. Сумин С.А. Неотложные состояния / С.А. Сумин. — М.: Фарм. мир, 2000. — 464 с.
8. Cummins B. Cardiac-specific troponin-I — radioimmunoassay in diagnostics of acute myocardial infarction / B. Cummins, M. Auckland, P. Cummins // Am. Heart. J. — 1987. — № 113. — P. 1333—1344.

ПОКАЗАТЕЛИ КИСЛОТНО-ОСНОВНОГО СОСТОЯНИЯ КАРДИОХИРУРГИЧЕСКИХ БОЛЬНЫХ

А.О. Остапенко, В.С. Якушев

Изучены показатели кислотно-основного состояния и водно-минерального обмена кардиохирургических больных с целью выявления их влияния на развитие системного воспалительного ответа на наиболее ранних стадиях после аорто-коронарного шунтирования.

INDEXES OF THE ACID-BASIC STATE OF CARDIAC SURGERY PATIENTS

A.O. Ostapenko, V.S. Yakushev

The indexes of the acid-basic state and water-mineral exchange of cardiac surgery patients are studied with the purpose of exposure of their influence on development of system inflammatory answer for the most early stages after the aorto-coronary by-passing.